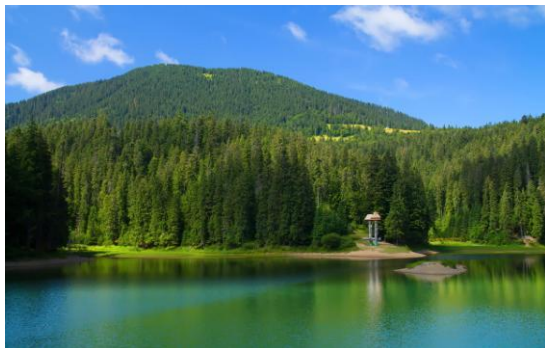

Роль екологічної освіти у збереженні біологічного різноманіття національного природного парку «Синевир»

Бабічин Ю. Ю., *Національний природний парк «Синевир»*

Територія національного природного парку (НПП) «Синевир» є дуже багатою на біологічне різноманіття, серед якого – значна кількість рідкісних видів, що потребують посиленої охорони. Загалом тут зростає 1380 видів рослин, 56 з них занесено до Червоної книги України. Представники тваринного світу налічують 624 види, з них 50 занесено до Червоної

книги України. [2] Враховуючи ті обставини, що у межах парку знаходиться 5 великих населених пунктів, де проживає близько 20 тис. осіб, роль екологічної освіти в регіоні набуває особливого значення. Вона є одним з пріоритетів діяльності НПП «Синевир», адже її вважають важливою ланкою становлення гармонійного суспільства. Національний парк став центром організації екологічної освіти та виховання в регіоні верхів'я Тереблянської долини Закарпаття, цілеспрямованого впливу на світогляд, поведінку, діяльність населення з метою формування екологічної свідомості та залучення місцевих жителів до заходів зі збереження природної спадщини.

Відповідно до «Положення про еколого-освітню діяльність заповідників і національних природних парків України» та інших законодавчих актів НПП «Синевир» успішно працює за такими основними напрямками [3]:

- проведення екологічних акцій, в тому числі практичних заходів з охорони й збереження довкілля, зокрема із залученням до участі в них громадськості;
- організація і проведення масових еколого-освітніх заходів з учнівською й студентською молоддю регіону; систематична робота з учнями в екологічних гуртках середніх шкіл краю;
- здійснення активної пропагандистської природоохоронної діяльності через видання еколого-освітнього часопису «Синій Вир», листівок, буклетів, книг;
- співпраця із засобами масової інформації, інтернет-виданнями, громадськими об'єднаннями, органами місцевого самоврядування, релігійними громадами тощо;
- участь у фестивалях, виставках та інших форумах еколого-освітнього та природоохоронного спрямування;
- забезпечення стабільної роботи екологічного візит-центру НПП «Синевир», музею лісосплаву та музею просто неба «Лінія Арпада».

Формування екологічної культури та залучення людей до розв'язання назрілих проблем довкілля – основне завдання еколого-освітньої діяльності НПП «Синевир». У цьому напрямі співробітники установи працюють з перших днів її утворення в 1989 р. Однак, найактивніших обертів ця галузь природно-заповідної справи набрала в НПП «Синевир» з 2010 р., відколи створено окремий відділ екологічної освіти. Особливу увагу приділено роботі з молоддю, адже сьогоднішні школярі незабаром стануть дорослими і від їхніх світоглядних позицій залежатиме якість дій на благо суспільства, довкілля й збереження біологічного різноманіття.

Тісна співпраця започаткована між національним парком «Синевир» і всіма середніми навчальними закладами регіону, а це – 8 загальноосвітніх шкіл, у яких навчаються загалом близько 2 тисяч учнів. Щотижня співробітники відділу екологічної освіти виїжджають до шкіл, де проводять з молоддю цікаві заходи: читають лекції, проводять уроки, бесіди, вікторини, демонструють відеофільми, влаштовують презентації – все, що сприяє формуванню природоохоронного світогляду. Директори шкіл, педагогічні колективи краю з розумінням ставляться до пропаганди дій щодо охорони навколишнього середовища й допомагають організовувати просвітницькі заходи, підготовку яких здійснюють на фаховому рівні. Велику увагу приділяють наочним матеріалам та інтерактивним методам роботи. З учнями проводять екскурсії на екологічних стежках «Синевирське озеро», «Гребля – Озірце», «Колочава», які функціонують на території НПП «Синевир», які є провідними об'єктами для здійснення екологічної освітньо-виховної роботи. Для молоді також організовують екологічні експедиції, сходження на вершини гір, подорожі до визначних місць і пам'яток природи – все це сприяє вихованню у молоді дбайливого ставлення до навколишнього середовища, зокрема біорізноманіття, розширює й поглиблює знання у процесі безпосереднього спілкування з природою.

На базі візит-центру національного природного парку «Синевир» щороку поетапно проводять семінари з екологічної етики для учнів усіх шкіл регіону. Учасників семінарів ознайомлюють з роллю національного парку, яку він відіграє в своєму регіоні, а це – природоохоронна, науково-дослідна, рекреаційна, еколого-освітня діяльність. Тому не випадково НПП «Синевир» взяв на себе таку важливу місію, як проведення семінарів з екологічної етики, утверджуючись як центр природоохоронної пропаганди.

Особливою проблемою сьогодні є забруднення навколишнього середовища побутовими відходами, тому треба дуже бережливо ставитися до природи, яка є великою цінністю для людини, – не лише економічною, а й естетичною, екологічною, науковою, рекреаційною, освітньою, духовною.

Водночас, природа є цінною й сама для себе [1]. Особливої турботи потребують ліси, роль яких надзвичайно важлива для суспільства. Чим вони цінні – про це також дізнаються учні на семінарах з екологічної етики.

Загалом, візит-центр НПП «Синевир» став базовим закладом для проведення еколого-освітньої роботи. Крім семінарів, тут проводять «круглі столи», конференції, наради, лекції, бесіди, вікторини та використовують інші форми роботи з населенням.

Щороку НПП «Синевир» сприяє проходженню навчально-польової практики сотням студентів різних вищих навчальних закладів України, зокрема: Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова, Ужгородського національного університету, Тернопільського національного університету, Донецького національного медичного університету імені М. Горького.

Спільно зі студентами й місцевими жителями працівники НПП «Синевир» щороку проводять різні природоохоронні акції, які є дієвим способом привернути увагу людей до проблем охорони довкілля, серед яких традиційними стали: «День довкілля», «Година Землі», «Чиста річка», «Принось батарейки – рятуй життя», «Великий зимовий облік птахів», «Первоцвіт», «Чистий Квасовець», «Подбай про птахів», «Дикому озеру – чисте життя», «Збережи ялинку», «До чистих джерел». Особливого звучання та актуальності набувають акції з нагоди таких екологічних дат, як Міжнародний день водно-болотних угідь, Всесвітній день лісів, Міжнародний день води, День Землі, Всесвітній день мігруючих птахів, Міжнародний день клімату, Міжнародний день охорони навколишнього середовища, Всесвітній день захисту тварин та інших.

Популярними є також екологічні конкурси серед молоді різних вікових категорій для залучення її до участі в розв'язанні екологічних проблем, формування активної свідомої позиції щодо збереження довкілля, виявлення та підтримки талановитої молоді.

НПП «Синевир» як природно-заповідна установа також бере участь в екологічних конкурсах. Так, творча робота колективу у Всеукраїнському конкурсі «До чистих джерел» у номінації «Колективи земле- і водокористувачів, установ та підприємства» три роки поспіль здобуває перше місце. У 2011 р. документальний фільм парку «Синій Вир Карпат» посів перше місце у Всеукраїнському відеоконкурсі «Заповідна Україна».

Парк є активним учасником різних форумів, виставок, фестивалів, зокрема постійно бере участь у Міжнародному екологічному форумі «Довкілля для України» та виставках «Довкілля» і «Тур'євроцентр – Закарпаття», на яких нагороджувався численними відзнаками за успішну роботу.

Щороку НПП «Синевир» виступає учасником у таких фестивалях: «Проводи тваринників на полонини», «Колочавське відлуння Терелянської долини», «Фестиваль ріп'янки», «Рекітське сузір'я».

Національний природний парк «Синевир» започаткував новий унікальний еколого-освітній захід – Фестиваль екологічної фотографії

«Карпатам назустріч», на який щорічно збираються фотографи та шанувальники пейзажної фотографії з усієї України.

У рамках цього Фестивалю також відбувається «Форум природолюбів», на якому обговорюють екологічні проблеми Карпат та роль фотомистецтва в пропаганді природоохоронних ідей, проводять презентації ілюстрованих книг тощо.

Краса природи – важливий мотиваційний аспект, який спонукає людей дбайливо ставитися до природи, любити її та охороняти. А це – один з перших етапів у справі утвердження природоохоронного світогляду, тому подібними заходами парк намагається приділяти цьому особливу увагу.

Крім того, НПП «Синевир» доносить ідеї охорони природи через релігійні громади. Установа взаємодіє з усіма священиками сіл регіону в питаннях сприяння екологічній обізнаності громадян, особливо ставлення до довкілля.

Серед ряду заходів, які здійснює НПП «Синевир» у напрямі еколого-освітньої діяльності, важливу роль відіграє співпраця із засобами масової інформації. Основною трибуною з цього приводу виступає регіональна газета «Синій Вир». Часопис засновано 21 березня 2001 р., і з того часу на своїх шпальтах друкує інформаційні та аналітичні матеріали екологічної тематики.

Тісна взаємодія налагоджена з газетами «Верховина», «Новини Закарпаття», «Закарпатська правда», «Старий замок Паланок», у яких працівники НПП «Синевир» регулярно друкують свої матеріали на екологічну тематику, зокрема й про збереження біорізноманіття Карпат. Щомісяця надсилають інформаційні повідомлення та анонси для сайту Міністерства екології та природних ресурсів України.

Успішною є еколого-освітня робота через мережу Інтернет. Відділ екологічної освіти забезпечив стабільне систематичне обслуговування й поповнення офіційного сайту НПП «Синевир», а також сторінок парку в соціальних мережах «Facebook», «Twitter», «Однокласники», «Вконтакті».

Найактивніше проводиться освітньо-виховна робота у «Facebook», оскільки це – найбільша та наймасовіша соціальна мережа в світі, яка об'єднує понад 1 мільярд користувачів. Тому й не дивно, що саме її люди використовують як зручний і оперативний інструмент комунікації.

Сучасні реалії інформаційного світу потребують тісного зв'язку з громадськістю. Це значною мірою стосується природно-заповідних установ України. Одним з ефективних інструментів для такого зв'язку, а також для поширення різноманітної текстової, фото- й відеоінформації, пропаганди природоохоронних ідей, реклами туризму тощо для національного природного парку «Синевир» і стала мережа «Facebook». Вона дає можливість завжди бути на зв'язку із заінтересованими особами.

Сьогодні забезпечено регулярне змістовне наповнення сторінки не лише українською, а й англійською та російською мовами. Щоденно користувачі мережі залишають під фотографіями, статтями, відеофільмами й посиланнями лайки «Мені подобається» та коментарі захоплення красою

природи парку. Це позитивно позначилося й на рекреаційній привабливості НПП «Синевир».

Як свідчить аналіз усіх сторінок національних парків і заповідників України у «Facebook» на кількість загальних лайків «Мені подобається», найбільше їх користувачі мережі віддали саме сторінці НПП «Синевир». За цим показником установа залишається лідером і досі.

Лайк є одним з основних показників ефективності роботи сторінки і симпатій користувачів. Висока їх оцінка спонукає співробітників установи й надалі активно працювати в інформаційно-пропагандистській сфері, виходити на прямий зв'язок з громадськістю і дивувати світ новими захоплюючими матеріалами про унікальну природу національного природного парку «Синевир».

Значних масштабів набуло видання інформаційної пропагандистської літератури: буклетів, листівок, книг. Якісна поліграфічна продукція парку, яку розповсюджують серед місцевого населення, туристів, учасників масових еколого-освітніх заходів, спрямована на те, щоб громадськість була поінформована про роль національних парків і заповідників, їхній внесок у збереження, охорону та відтворення природи тощо.

Еколого-освітня робота НПП «Синевир» має велике значення для формування природоохоронного мислення громадян, сучасних уявлень про роль природно-заповідних територій та сприяє забезпеченню підтримки заповідної справи широкими верствами населення і збереження біологічного різноманіття.

Література:

1. Боре́йко В. Е. Экологическая этика в школе : учеб. пособие. – К. : Киевский эколого-культурный центр, 2004. – С. 16.
2. Літопис природи НПП «Синевир». – Т. 22. – Синевир, 2013.
3. Положення про еколого-освітню діяльність заповідників і національних природних парків України від 21 вересня 1998 р. №140 // Офіц. вісник України. – 1998. – № 41. – С. 54.